

Якими є особливості застосування законодавства про захист персональних даних у період воєнного стану?

Для громадян

При визначенні особливостей застосування законодавства про захист персональних даних до громадян необхідно передусім виходити з наступних умов:

- Місця постійного проживання чи перебування громадянина;
- Юридичної сили конкретного акту законодавства про захист персональних даних;
- Кола суспільних відносин, які врегульовані конкретним актом законодавства у сфері персональних даних;
- Наявності або відсутності у громадянина спеціального статусу, наприклад, державного службовця, співробітника правоохоронного органу, дипломатичного службовця, особи-біженця, тощо.

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист персональних даних», цей Закон регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних.

Згадана норма Закону України «Про захист персональних даних» вказує на його універсальність, тобто, розповсюдження на усіх громадян України, а також іноземців і осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Слід підкреслити, ч. 1 ст. 27 цього Закону закріплено важливу нормативну вимогу, відповідно до якої, положення щодо захисту персональних даних, викладені у Законі України «Про захист персональних даних», можуть доповнюватися чи уточнюватися іншими законами, за умови, що вони встановлюють вимоги щодо захисту персональних даних, що не суперечать вимогам цього Закону.

Таким чином, дія норм закону України «Про захист персональних даних» поширюється на всі процедури обробки і захисту незалежно від сфери застосування.

У випадку, якщо нормами окремих законів закріплені спеціальні правила обробки персональних даних у тій або іншій сфері суспільного життя, наприклад, міграційній, охорони здоров'я, освіти, електронного урядування, ці норми не повинні суперечити загальним вимогам обробки персональних даних, передбаченим, зокрема у Законі України «Про захист персональних даних».

Звертаємо увагу, дія норм Закону України «Про захист персональних даних» поширюється лише на живих осіб. Таке обмеження дії норм згаданого Закону виходить з того, що права суб'єктів персональних даних є особистими, немайновими, непорушними та невідчужуваними, а сама особа – суб'єкт персональних даних може бути ідентифікована лише до моменту фіксації факту смерті.

Якщо громадяни України перебувають на законних підставах на території ЄС (незалежно від набуття статусу біженця), або уклали договори з компаніями, зареєстрованими на території ЄС, на відносини щодо обробки їхніх персональних даних поширюється дія положень прийнятого 27 квітня 2016 року Європейським Парламентом Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС, (далі – GDPR). Вказане правило відповідно до ст. 3 GDPR поширюється на громадян держав-членів ЄС, або інших держав, які отримали право постійного проживання в одній з таких держав і наразі перебувають на законних підставах в Україні незалежно від цілей перебування. Якщо громадяни України адресують громадянам ЄС пропозиції з укладання угод на відчуження, створення товарів, робіт чи послуг, в частині обробки персональних даних на відповідні відносини будуть поширюватися також норми GDPR.

Для суб'єктів владних повноважень

Суб'єктам владних повноважень, крім врахування у своїй діяльності рекомендацій, визначених у цьому роз'ясненні для громадян, також необхідно враховувати окремі особливості застосування законодавства про захист персональних даних при здійсненні нормотворчої і правозастосовчої діяльності.

Відповідно до п. 1.2. Типового Порядку обробки персональних даних, затвердженого Наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 року № 2/8-14, володільці, розпорядники персональних даних самостійно визначають порядок обробки персональних даних, враховуючи специфіку обробки персональних даних у різних сферах, відповідно до вимог, визначених [Законом України «Про захист персональних даних»](#) та цим Порядком.

Виходячи зі змісту норм, передбачених у ч. 1 та 2 ст. 1 і ч. 1 ст. 27 Закону України «Про захист персональних даних», суб'єктам владних повноважень при здійсненні процедур обробки персональних даних, включаючи ведення баз персональних даних, опрацювання запитів на доступ до персональних даних, передачі персональних даних слід керуватися нормами Конституції України, ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенцією № 108, згаданим Законом України, а також іншими законами і підзаконними актами.

Звертаємо увагу, при реалізації суб'єктами владних повноважень нормотворчих повноважень допускається лише уточнення конкретних положень Закону України «Про захист персональних даних» лише за умови, якщо таке уточнення не має наслідком зміну або скасування правових гарантій невтручання у приватне і сімейне життя. В період дії режиму воєнного стану обмеження прав суб'єктів персональних даних та гарантій їх реалізації можуть визначатися виключно законами України.

Необхідно звернути увагу, якщо проектом нормативно-правового акту передбачається врегулювання відносин щодо обробки та захисту персональних даних громадян держав-членів Європейського Союзу, такий проєкт повинен обов'язково містити посилання на положення GDPR, територіальна територіальна сфера дії якого відповідно до ст. 3 охоплює:

- опрацювання персональних даних в контексті діяльності осідку контролера або оператора в Європейському Союзі, незалежно від того, чи відбувається власне опрацювання в межах Європейського Союзу чи ні;
- опрацювання персональних даних суб'єктів даних, які перебувають у Європейському Союзі, контролером або оператором, який має осідок поза межами Європейського Союзу;
- якщо опрацювання даних пов'язано з: (а) постачанням товарів чи наданням послуг таким суб'єктам даних у Європейському Союзі, незалежно від того, чи вимагають оплату від таких суб'єктів даних; або (b) моніторингом поведінки суб'єктів даних, якщо така поведінка має місце у межах Європейського Союзу;
- опрацювання персональних даних контролером, що має осідок поза межами Європейського Союзу, але в місці, де застосовується законодавство держави-члена в силу публічного міжнародного права.

Таким чином, за наявності у проєкті нормативно-правового акту положень спрямованих на врегулювання однієї з груп вказаних суспільних відносин, посилання на конкретний пункт статті 3 GDPR є обов'язковим. Так само, якщо до суб'єкта владних повноважень надійшов запит про доступ до персональних даних або про реалізації інших прав суб'єкта персональних даних від громадянина ЄС, врахування положень GDPR є обов'язковим.

Отже, в період дії режиму воєнного стану, суб'єктам владних повноважень необхідно виходити з того, що будь-які винятки чи обмеження на застосування законодавства про захист персональних даних можуть запроваджуватися лише в нормах законів України

